

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2004/2544

นาง จัมลัมหรือลัม จิวาลักษณ์ โดยนาย ธัญชัย จิวาลักษณ์ ทายาทผู้มีส่วนได้เสียโจทก์ กรุงเทพมหานคร กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1304, ป.พ.พ. มาตรา 193/30, ป.พ.พ. มาตรา 181

ย่อ / หลักกฎหมาย

การที่มีผู้จัดการมรดกอยู่แต่ผู้จัดการมรดกไม่ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก ย่อมไม่ทำให้สิทธิของทายาทในฐานะทายาทผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมรดกที่จะดำเนินการฟ้องคดีเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกองมรดกเสียไปจ. อุทิศที่ดินให้เป็นถนนสาธารณะและได้จดทะเบียนยกให้แล้ว จึงตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1304(2) และสภาพความเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินไม่อาจสูญสิ้นไปเพราะการไม่ได้ใช้ตามมาตรา 1305 แม้กรุงเทพมหานครจำเลยจะมีได้ใช้ที่ดินตามวัตถุประสงค์ที่ขอบริจาค และ จ. ได้กลับเข้าครอบครองใช้ประโยชน์นานเพียงใดก็ไม่ทำให้กรรมสิทธิ์ตกไปเป็นของ จ. ได้อีก เพราะตามมาตรา 1306 ห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับแผ่นดินในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นเจ้าของที่ดินโฉนดเลขที่ 1440 ร่วมกับนายน้อย อุดมจรรยา ขณะฟ้องคดีนี้ โจทก์และนายน้อยอุดมจรรยา ถึงแก่กรรมแล้ว โจทก์ฟ้องคดีโดยนายธัญชัยจิวาลักษณ์ บุตรซึ่งเป็นทายาทผู้มีส่วนได้เสียขอเข้ามาดำเนินคดีแทน นางเสริมทรัพย์ อัสวานิชย์ ผู้จัดการมรดกของโจทก์ไม่ยอมดำเนินการใด ๆ ก่อนวันที่ 20 พฤษภาคม 2495 รัฐบาลโดยกรมโยธาธิการมีความประสงค์จะสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาตรงที่ดินของโจทก์และนายน้อย อุดมจรรยา จังหวัดธนบุรีได้ขอบริจาคที่ดินของโจทก์และนายน้อย อุดมจรรยาดังกล่าวจากบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาต่อเนื่องมาถึงถนนเจริญนครในปัจจุบัน คิดเป็นเนื้อที่หน้ากว้างประมาณ 30 เมตร ยาวประมาณ 266 เมตร ดังนั้น เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2495 โจทก์และนายน้อยอุดมจรรยา จึงได้บริจาคที่ดิน จำนวน 4 ไร่ 3 งาน 91 ตารางวาให้เป็นสาธารณประโยชน์เพื่อให้ใช้เป็นถนนรับสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่จะสร้างขึ้น แต่ต่อมารัฐบาลโดยกรมโยธาธิการได้สร้างสะพาน ณ จุดที่โจทก์และนายน้อย อุดมจรรยา บริจาคที่ดินให้ได้ย้ายไปสร้างสะพาน ณ บริเวณถนนมหาสุวรรณค์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2498 ซึ่งปัจจุบันคือสะพานกรุงเทพ ผลจากการที่รัฐบาลโดยกรมโยธาธิการและจังหวัดธนบุรีมิได้ใช้ที่ดินบริจาคตกลงกล่าวอันเป็นที่ดินพิพาทตามวัตถุประสงค์ของโจทก์และนายน้อยอุดมจรรยา จึงถือได้ว่าที่ดินที่บริจาคให้นั้นได้กลับมาเป็นของโจทก์และนายน้อย อุดมจรรยา ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2498 แล้วโจทก์และนายน้อย อุดมจรรยา จึงได้กลับเข้าครอบครองและใช้ประโยชน์บนที่ดินของโจทก์และนายน้อย อุดมจรรยา ตลอดมารัฐบาลโดยกรมโยธาธิการ จังหวัดธนบุรี และจำเลยที่ 1 ไม่เคยทักท้วงหรือขัดขวาง ต่อมาต้นปี 2538 จำเลยที่ 2 และที่ 3 ในฐานะเจ้าพนักงานและลูกจ้างของจำเลยที่ 1 สมคบกันนำที่ดินพิพาทไปสร้างท่าเทียบเรือขนถ่ายขยะมูลฝอยขนาดใหญ่เพื่อให้รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่มาจอดขนถ่ายขยะและจำเลยทั้งสามยังร่วมกันทำประกาศของสำนักงานเขตธนบุรีให้เรือถอนอาคารพร้อมขนถ่าย

ทรัพย์สินออกไปจากที่ดินพิพาท (ขอพระราชฎีกา 1) ถนนเจริญนครและนำไปปิดประกาศ ณ ที่ดินพิพาทบังคับให้โจทก์และนายน้อยอุดมจรรยา พร้อมบริวารรื้อถอนอาคารพร้อมขนย้ายทรัพย์สินออกไปจากบริเวณแนวเขตที่ดินพิพาท ถ้าไม่ปฏิบัติตามสำนักงานเขตธนบุรีจะดำเนินการรื้อถอนและขายทรัพย์สินที่อยู่ในอาคารเองขอให้บังคับจำเลยทั้งสามหยุดการรื้อถอนอาคารพร้อมขนย้ายทรัพย์สินของโจทก์ออกไปจากที่ดินพิพาทและให้จำเลยที่ 1 ไปจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาท ซึ่งมีราคาประมาณ 250,000,000 บาท กลับคืนให้เป็นของโจทก์จำเลยทั้งสามให้การว่า ที่ดินพิพาทตามโฉนดเลขที่ 1440 ได้แบ่งหักเป็นที่สาธารณประโยชน์ ถนนเจริญนครแล้ว โดยที่ดินพิพาทนายน้อย อุดมจรรยา และนางจิมลิ้มหรือลิ้ม จิวาลักษณ์เจ้าของกรรมสิทธิ์รวมได้บริจาคอุทิศให้เป็นสาธารณประโยชน์เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2495 ที่ดินพิพาทจึงตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304(2) ทันทิ จำเลยที่ 1 มิได้ขอบริจาคที่ดินดังกล่าวโดยมีเงื่อนไข หรือนายน้อย อุดมจรรยาและนางจิมลิ้มหรือลิ้ม จิวาลักษณ์ มีวัตถุประสงค์ในการบริจาคเพื่อให้ใช้เป็นถนนรับสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่จะสร้างขึ้นในที่นั้น สภาพการยกให้เป็นสาธารณประโยชน์ยังคงมีอยู่ตลอดไป ดังนั้น ไม่ว่าผู้ใดจะครอบครองที่ดินพิพาทเป็นเวลานานเท่าใดก็ไม่ได้สิทธิยึดถือเอาที่ดินพิพาทมาเป็นกรรมสิทธิ์ของตนได้โดยเฉพาะที่ดินพิพาทได้จดทะเบียนในโฉนดที่ดินแสดงให้เห็นโดยแจ้งชัดแล้วว่า เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินพิพาทไม่อาจกลับมาเป็นของโจทก์และนายน้อย อุดมจรรยา โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง เพราะโจทก์ถึงแก่กรรมแล้ว และฟ้องโจทก์ขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 193/30 ถึงหากจะฟังได้ว่าโจทก์แสดงเจตนาอุทิศที่ดินพิพาทโดยสำคัญผิดจะให้สร้างถนนรับสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาดังที่โจทก์อ้างอันเป็นโมฆียะกรรม แต่โจทก์มิได้บอกกล่าวภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ทำนิติกรรมอุทิศที่ดินพิพาท การแสดงเจตนาอุทิศที่ดินพิพาทดังกล่าวจึงสมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 181 การที่จำเลยทั้งสามเข้าไปดำเนินการภายในกรอบของกฎหมายและเป็นความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อนำที่ดินพิพาทเป็นสาธารณประโยชน์ไปสร้างถนนสาธารณะและจัดทำสวนหย่อมพร้อมกับปลูกต้นไม้ให้สวยงาม ทั้งนี้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการนี้ไว้แล้วประมาณ 5,000,000 บาท แต่ทางราชการยังไม่สามารถเข้าดำเนินการตามโครงการดังกล่าวได้ เนื่องจากยังมีผู้บุกรุกอยู่ตามแนวเขตที่ดินพิพาทขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนโจทก์ฎีกาศาลฎีกาคณะคดีปกครองวินิจฉัยว่า "มีปัญหาต้องวินิจฉัยเป็นข้อแรกตามฎีกาของโจทก์ว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ โจทก์ฎีกาว่า นายธนัญชัย จิวาลักษณ์ เป็นบุตรคนหนึ่งในสองคนที่เป็นทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกของนางจิมลิ้ม เมื่อนางจิมลิ้มถึงแก่กรรมมรดกย่อมตกได้แก่ทายาท นายธนัญชัยจึงเป็นเจ้าของในส่วนที่ควรจะได้ และไม่มีกฎหมายห้ามมิให้ทายาทฟ้อง เมื่อผู้จัดการมรดกไม่ยอมฟ้องนายธนัญชัยในฐานะทายาทย่อมฟ้องเองได้ ส่วนจำเลยทั้งสามแก้ฎีกาว่าขณะฟ้องนางจิมลิ้มได้ถึงแก่กรรมไปหลายสิบปีแล้วไม่อาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีนี้ได้ ทั้งนายธนัญชัยไม่ได้ฟ้องในฐานะส่วนตัวหรือฟ้องแทนทายาทผู้มีส่วนได้เสียอื่นจึงไม่อาจฟ้องคดีนี้ เห็นว่า เมื่อพิจารณาคำฟ้องรวมกันทั้งฉบับแล้วพอเข้าใจได้ว่าขณะฟ้องคดีนี้นางจิมลิ้มถึงแก่กรรมแล้ว และนางเสริมทรัพย์ผู้จัดการมรดกของนางจิมลิ้มไม่ยอมดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับที่ดินพิพาทที่นางจิมลิ้มและนายน้อย อุดมจรรยา บริจาคให้เป็นถนนรับสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา แต่กรมโยธาธิการและจังหวัดธนบุรีมิได้ใช้ที่ดินพิพาทตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ที่ดินพิพาทจึงกลับมาเป็นของนางจิมลิ้มและนายน้อยตั้งแต่ก่อนที่นางจิมลิ้มจะถึงแก่กรรมนายธนัญชัย

บุตรของนางจิมลัมซึ่งเป็นทายาทผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมรดกของนางจิมลัมจึงต้องฟ้องคดีนี้ ถือได้ว่านายธนัญชัยฟ้องคดีนี้เองในฐานะทายาทผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมรดกของนางจิมลัม ย่อมฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องให้ผู้จัดการมรดกของนางจิมลัมเป็นผู้ฟ้อง การที่มีผู้จัดการมรดกอยู่ไม่ทำให้สิทธิของทายาทที่จะดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกองมรดกเสียไป ที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าขณะฟ้องโจทก์คือนางจิมลัมได้ถึงแก่กรรมไม่มีสภาพเป็นบุคคลจึงไม่อาจฟ้องคดีได้ และศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า อำนาจหน้าที่ในการฟ้องเรียกที่ดินคืนเข้ากองมรดกของนางจิมลัมเป็นของนางเสริมทรัพย์ผู้จัดการมรดกของนางจิมลัมนายธนัญชัยจึงไม่มีอำนาจฟ้องนั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วยฎีกาของโจทก์ข้อแรกนี้ฟังขึ้น คดีนี้โจทก์และจำเลยทั้งสามต่างฎีกาและแก้ฎีกาขอให้ศาลฎีกาวินิจฉัยคดีไปโดยไม่ต้องย้อนสำนวนกลับไปให้ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยใหม่ ประกอบกับคดีนี้ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง และข้อเท็จจริงตามที่คู่ความนำเสนอสืบกันไว้เพียงพอแก่การวินิจฉัยคดีแล้ว ศาลฎีกาคณะคดีปกครองเห็นสมควรวินิจฉัยคดีให้เสร็จเด็ดขาดโดยไม่ต้องย้อนสำนวนกลับไปให้ศาลชั้นต้นพิพากษาใหม่มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ข้อต่อไปว่า ที่ดินพิพาทพ้นจากสภาพเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินกลับมาเป็นของโจทก์แล้วหรือไม่ เห็นว่า นางจิมลัมได้อุทิศส่วนของตนในที่ดินพิพาทยกให้เป็นถนนสาธารณะและได้จดทะเบียนยกให้แล้ว ที่ดินพิพาทส่วนของนางจิมลัมดังกล่าวตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินดังปรากฏตามที่ดินที่กไว้ในรูปแบบแผนที่ในโฉนดที่ดินว่า แบ่งให้เป็นถนนเจริญนคร ต้องถือว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประเพณีทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304(2) และตามมาตรา 1305 ทรัพย์สินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นจะโอนแก่กันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมายเฉพาะหรือพระราชกฤษฎีกา สภาพความเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินไม่อาจสูญสิ้นไปเพราะการไม่ได้ใช้แม้จำเลยที่ 1 จะมีได้ใช้ที่ดินตามวัตถุประสงค์ที่ขอบริจาค และนางจิมลัมได้กลับเข้าครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินพิพาทที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินดังกล่าวแล้วนานเพียงใดก็ตามก็ไม่ทำให้กรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทตกไปเป็นของนางจิมลัมได้อีกเพราะตามมาตรา 1306 ท่านห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับแผ่นดินในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องล่วงพ้นเวลาสิบปีนับแต่นางจิมลัมได้ทำนิติกรรมยกที่ดินพิพาทให้เป็นที่ดินสาธารณะแล้วถึงหากจะเป็นโมฆียะอย่างใด ก็ไม่อาจบอกอ้างได้ตามมาตรา 181 ที่ดินพิพาทยังเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอยู่ โจทก์ไม่มีสิทธิใด ๆ ในที่ดินพิพาทจึงขอให้บังคับจำเลยทั้งสามปฏิบัติตามคำขอท้ายฟ้องไม่ได้ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผลฎีกาของโจทก์ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น"พิพากษายืน

องค์คณะ

อภิชาติ สุขัคคานนท์ · สกนธ์ กฤตติยาวงศ์ · วิชัย วิสิทธิ์วงศ์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/2004/2544>